

Příprava na vyučovací jednotku českého jazyka

Autorka: Nikola Horálková

Kontakt: nikola.horalkova@email.cz

Datum:

Pro ročník: 3.-4.

Název příběhu: Včelka Julka

Základní gramotnost: Čtenářská a pisatelská

Komunikační sféra: komunikační, institucionální, zážitková

Cíl: žák čte a poslouchá čtený text s porozuměním.

Žák s příběhem pracuje ve skupině.

Žák dojde k poučení z příběhu a umí s ním pracovat dále.

Klíčová kompetence: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Průřezové téma: osobní a sociální výchova

Pomůcky: příběh, psací potřeby, papíry, krabice

Evokace:

Evokace bude probíhat otázkami.

“Co si myslíte, že je důležité, když se dělá nějaká soutěž tady u nás ve třídě?”

Učitel se pomalu snaží diskuzi stáhnout k tomu, že není nejdůležitější vítězství.

“Musí být vždy někdo nejlepší? Může být v něčem jiný a stále skvělý?”

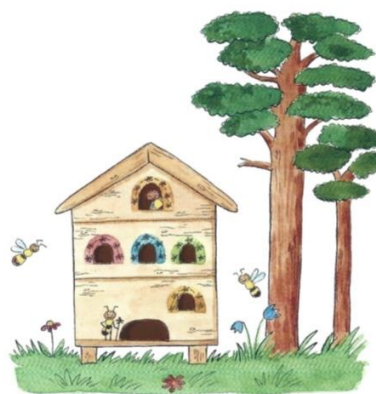
“Co si myslíte o tom, když někdo není první? Znamená to, že je špatný?”

“Máte vy něco, v čem jste dobří a něco, co vám tolik nejde?”

“Dnes si přečteme pohádku o včelce. Třeba nám pomůže se zamyslet nad těmito otázkami a zkusíme se nad nimi v průběhu příběhu více zamýšlet.”

PŘÍBĚH PÁTÝ

VČELKA JULKA



Milé děti, dnes vám povyprávím příběh o včelce Julce, která musela být všude první. Slyším dobře, že také toužíte být první? To je v pořádku. Julka to ale s touhou po prvním místě přehnala a dostala se kvůli tomu do velkých nesnází. Tak se hezky zachumlejte do peřinek, pohádka právě začíná.

Na kraji lesa, blízko dřevěného posedu, u vysokých borovic stál malebný úl. Voněl po smrkovém dřevě, ze kterého byl stlučený, měl

krásná barevná okýnka lemovaná malovanými květy a včelkám se v něm moc hezky bydlelo. Aby ne, měly také tu nejmilejší a nejlaskavější včeli královnu.

„Bzzz, uхни, bzzz, pozor, bzzz, já první,“ ozývalo se z úlu jako každé ráno. Byla to včelka Julka. Zase chtěla být u všeho první. Vzít si první místičku na snídání, sednout si první u stolu v jídelně, začít první jíst a první také skončit. Kdyby mohla, předběhla by snad i sama sebe.

Ostatní včelky v klidu dojedly snídání, aby nabraly hodně sil na každodenní sbírání pylu. Svědomitě si rovnaly křidýlka, kontrolovaly kyblíčky na med, zda se čistotou lesknou jak zrcadlo, když vtom do jídelny vstoupila včeli královna.

„Dobré ráno, moje milé včeličky. Dnes před sebou máte nelehký úkol. Jak víte, léto pomalu končí. Louky jsou našťásti ještě v plném

Uvědomění:

S dětmi si sedneme do kruhu a učitel začne číst první část příběhu. Děti si budou příběh předávat a každý přečte část.

“Teď se všichni zamysleme nad tím, jestli taky někdy chceme být ve všem první, když na něco přijdete, napíšete to na malý papírek a dáte to této krabici, nikdo se nemusí podepisovat.”

květu, ale je potřeba vyhledat místo, na kterém kvete hodně rostlin, abychom se přichystaly na zimu. Kdo se hlásí dobrovolně?”

„Já, já, já,“ křičela včelka Julka, „prosím, já jsem ještě nikdy nehledala.“

„Dobře, Julko, ale dej si opravdu záležet, potřebujeme spoustu mateří kašičky i pro miminka. Hledej tedy dobře, vrať se a tancem nám ukážeš místo, které jsi našla.“

Julka ještě rychle vysosala z misky zbytek kaše a uháněla hlava nehlava k východu z úlu. Proletěla kolem pláství, ve spěchu pozdravila dělnice, které právě krmily mateří kašičkou včelí miminka, a halekala:

„Bzzz, uhní, bzzz, pozor, bzzz, už letím!“ Drala se netrpělivě skrz své přítelkyně, až si málem o dřevěnou obrubu zlomila tykadla.

„Copak se ta Julka nikdy nezklidní?“ povzddechla si královna.

Ale Julka jen mávla křídélky a byla fuč.

Bzzz, bzzz, bzzz, letěla nejprve podél lesa, zanedlouho obletěla z levé strany vysoký posed, pak zahrnula doprava, kousek rovně... A pak ucítila tu nejomamnější vůni pod sluncem.

Óóóó, tady to ale voní! čichala a pokračovala přímo za svým sosáčkem. Za chvíli se před ní rozprostřela louka plná nejrůznějších květů.

No páni, pomyslela si, kdybych sbírala sama, nasbírala bych pro královnu ten nejlahodnější pyl, jaký kdy měla. To by mě pak měla ze všech nejraději, uvažovala lišácky Julka.

A představa takového úspěchu jí úplně zaslépila mysl. Dočista zapomněla na včelí pravidlo – že včelky sbírají vždy společně a každá má v úlu svou nezastupitelnou roli. Julka se ještě chvíli zamýšlela, pak se rychle otočila a uháněla zpět k úlu. Tam už na ni, společně s královnou, čekaly včelíčky připravené vylétnout a pracovat celý den.

„Tak co, Julko, kudy se máme vydat?“

Julka rozkmitala svá křídélka a pustila se do včelího tance, který ukazuje směr potravy. Lítala ladně sem a tam, až se její tanec změnil

“Co si myslíte, že včelka udělala, aby nasbírala nejvíc pylu a královna ji měla nejradši. Vytvoříme dvojice a každá dvojice vymyslí krátký příběh, jak by se včelka mohla zachovat.”

S žáky si příběhy povíme a pak si přečteme pokračování příběhu.

do tvaru velikánské osmičky. To znamenalo, že louka, kde mají dnes sbírat potřebný pyl, je hooodně daleko.

„Milé včelky, nedá se nic dělat,“ zvolala královna, *„musíte vyrazit.“*

Včelíčky se začaly rovnat u východu z úlu, jen Julka se rychle promýkla kolem královny a utrousila:

„Já jsem si zapomněla kyblíčky u snídaně, včelky doženu!“ A rychle zmizela.

V jídelně se schovala za židličku a čekala, až přítelkyně odletí.

Ani nedýchala, aby slyšela poslední zabzučení.

Bzz, bzzzz zz z...

Konečně se rozhostilo ticho. Julka se potichoučku vykradla z jídelny a vylétla radostně za svým dobrodružstvím. Ale úplně opačným směrem než její kamarádky.

Ostatní včelky se zatím velmi podivovaly nad místem, kam je Julka poslala.

„Jak je to vůbec možné?“ volaly jedna přes druhou.

„Vždyť je tu květin jako šafránu!“ udiveně kroutily hlavičkami.

A to víte, když je na louce kvítí jako šafránu, je ho tam opravdu, ale opravdu velmi málo.

„A kde je vůbec Julka?“ ptala se malá včelka úplně vzadu.

„Máš pravdu, kde je?“ bzučely i ostatní včelky.

Ale žádná včelka odpověď neznala.

Smutně se tedy otočily a vydaly se zpět k domovu.

Včelka Julka neměla ani ponětí, jaký průšvih způsobila. Lítala po rozkvetlé louce celý den jako pomínutá, aby nasbírala plné kyblíčky toho nejsladšího pylu pro svou královnou. Nejenom že své přítelkyně na louku nepustila, ale také si vůbec neuvědomovala, že sbírá víc, než její křídélka mohou unést. Kyblíčky byly už přeplněné, jenže vyhlídka na pochvalu od královny včelku popoháněla sbírat stále víc.

“Myslíte si, že se včelka zachovala správně? Proč ano/proč ne?”



„Uuuuuuuu“ zastavila se konečně na jednom z květů. Utřela si pot z čela a zhluboka oddychovala.

Ted' už mám snad dost, koukám, že sluníčko se sklání k obzoru, poletím domů, pomyslela si.

Bzz, bz, zz, z...

Ouha a ajajaj, křídýlka ji nemohla unést.

„Copak se děje?“ zezelenala úlekem Julka.

A louka jí odpověděla:

„Vidíš, chtěla jsi být všude první a nepřivedla své přítelkyně, aby ti pomohly sbírat. Ted' zůstaneš úplně sama. Ke všemu nehezkému jsi poslala včelky na louku, která už odkvétá, a včelstvo nebude mít tolik potravy. A připrav se, milá Julko, v noci už bývá chladno.“

A Julce postupně docházelo, jakou hloupost provedla, a začala plakat.

„Odpusťte mi, nechtěla jsem nikomu ublížit. Jen jsem si myslela, že když nasbírám nejvíc, bude mě mít královna nejraději.“

„Nejraději? Královna přece musí pečovat o každou včelku stejnou měrou! Jinak by přece včelstvo pomřelo, kdyby se zajímala jen o tebe. To ti nedošlo?“

45

Každý žák nakreslí obrázek, jak Julka mohla vypadat sama na louce přes noc. Třída si udělá tichou výstavu obrázků.

Žáci vytvoří opět dvojice, ale s někým jiným než předtím. Na papír sepiší pár bodů, co všechno mohlo ovlivnit rozhodnutí včelky Julky a jaké to bude mít následky.

Dvojice se pak spojí s další dvojicí a řeknou si, na co přišly.

Ach bože, co jsem to provedla, kéž bych mohla vše napravit! prolétlo včelce hlavou.

Jenže už neměla prázdnou sílu. Byla zmožená námahou a kyblíčky na nohou ji tolik tížily. Překulila se z květu do trávy, kde zůstala ležet. Nožičky ji nesmírně bolely, srdce vystrašeně tlouklo, ale co bylo vůbec nejhorší, Julka se moc styděla. Pustila se do usedavého pláče. Přes slzy hleděla na noční oblohu, která rozsvěcovala jednu lucerničku za druhou a postupně rozzářila i souhvězdí Velkého a Malého vozu. Julce se začalo velmi stýskat po domově. Vzpomínala, jak krásný pohled je na noční oblohu ve společnosti královny a věrných přítelkyň, vybavovala si okamžiky, kdy ji starší včelky krmily mateří kašičkou, když byla ještě ve vajíčku, jak se klubala, jak o ni pečovaly... A u srdíčka cítila tíseň a samotu.

Květy sice reptaly, že takové sobectví už dlouho neviděly, ale zároveň jim bylo malé včelky líto. Ta se mezitím schoulila do klubíčka, tichounce nařikala a celá se třásla.



46

„Vždyť přehnanou horlivostí a lstí ublížila nejvíc sama sobě,“ pokyvovaly květiny moudře barevnými hlavičkami. Ale něžně utrhyly samy sobě pár okvětních lístků a nechaly příkrývku a polštářek spadnout přímo na včelku.

„Děkuju vám,“ tiše hlesla Julka a zachumlala se do voňavých peřin. Oči se jí klížily únavou, nožičky přestávaly bolet a zanedlouho ji od všeho trápení vysvobodil ten nejlepší doktor na světě. Spravedlivý spánek.

Mezitím se v úlu o Julku moc strachovaly. Strkala sice do všech ostatních, aby byla všude první, a sama královna už se dávno dověděl, že Julka schválně poslala ostatní včelky na jinou louku. Oklamala celé včelstvo a způsobila nemalé potíže, ale včelí královna si také moc dobře uvědomovala, že kdo se teď nejvíc bojí, je malá včelička.

Vyšla na malý balkónek, odkud bylo krásně vidět celé nebe, a začala se za malou včelku tiše modlit:

„Včeličko naše,
holčičko,
vrat' se nám,
vždyť zlobila jsi
jen maličko.

V našem včelstvu
hlavně láska a odpuštění
vládne,
pro tebe
přece
platí
to samé.“

47

Ve dvojicích žáci vymyslí krátkou scénku toho, co mohl Vojta a Jáchym vyvádět za neplechy. Scénky si žáci předvedou.

“Co si myslíte o tom, že se o včelku všichni strachovali i když jim lhala a chtěla všechnen úspěch jen pro sebe?”

A prosila také svou nejvěrnější přítelkyni:

„Děkuji ti, Přírodo,
že postaráš se o naši
malou
nezbednici,
kéž do rána ji máme
zpět u sebe,
ať radost a úleva
všech včeliček
rozprostře se
po světnici.“

Ještě chvilku hleděla se sepjatýma rukama na souhvězdí Velkého a Malého vozu a pak se sklesle odebrala do útrob úlu.

„Jéminkote, co tady děláš?“ divila se na ranní orosené louce nerozlučná dvojka čmeláků, čmelák Jáchym a čmelák Vojta.

Julka si opatrně sedla, mžourala očima do sluníčka, co právě vstávalo, protahujíc si své paprsky, a celá překvapená hleděla na dva kamarády, kteří seděli na okraji dlouhého stěbla a zvědavě si ji prohlíželi.

„Nasbírala jsem moc pylu a nemohu se vrátit do úlu. Mám plné kbelíky nektaru a má křídélka tu tíhu neunesou,“ přiznala se tiše Julka.

„A kde máš své včelstvo?“

Včelka sklopila hlavu, nadechla se, aby sebrala odvahu, a s patrnou dávkou studu začala čmelákům vyprávět, co se jí přihodilo. Jak včelky nalákala na jinou louku a sama chtěla sbírat ten nejlahodnější pyl.

„Chmm, chmm,“ bručeli si čmeláci.

„Udělal jsi pěknou hloupost, to je jasné, ale každý udělá někdy pořídnou botu. Kdybys věděla, co jsme se navyváděli my, vid', Vojto?“

48

„Jasná věc, Jáchyme,“ zakřivil se dobrácky jeho kamarád.

„Jak ti ale pomoci? My už jsme dnes snídali, bříška máme pěkně kulatoučká, těžko nektar ujíme, ale možná...“

Jáchym a Vojta se chvíli radili, až vymysleli plán.

„Jak daleko je tvůj úl?“

„Můj domov je opravdu kousek odtud, chvíli rovně, pak zahrnout doleva, okolo vysokého posedu, podél lesa a jste tam.“

„No tak to se rovnou můžeme pustit do práce,“ shodli se čmeláci.

A jak řekli, tak také udělali. Nejdříve Julku opatrně zvedli, byla chudinka celá zmrzlá, jeden čmelák ji vzal do náruče, druhý si přes ramena přehodil kyblíčky plné nektaru a vyrazili směrem k domovu malé včelky.

V úlu bylo toho rána velké pozdvižení. Celé včelstvo od prvních paprsků spřádalo plány, kam letět Julku hledat. Včelky se řadily do



49

Ve dvojicích se žáci pobaví o tom, jak Julku královna a ostatní přivítali. Že nedostala vyhubováno a jestli si zasloužila trest, nebo jestli pro ni trest byla samota v noci na louce.

“Jaký plán čmeláci mohli vymyslet? Jak pomůžou Julce?”

“Jaký plán na hledání včelky mohli vymýšlet ostatní v úlu?”

družstev, připravovaly si trasy podle jasných pokynů královny, když vtom uslyšely výrazné bzučení.

Vylétly zvědavě před úl a v dálce spatřily zvláštní černo-žlutý flek, který se kýval ze strany na stranu. Jedna z včelek rychle podala královně dalekohled a té se štěstím zatočila hlava, když přes jeho čočky spatřila ten nejhezčí obrázek. Čmeláka, co drží v náruči včelku Julku, a jeho kamaráda, který vláčí plné kyblíčky pylu.

Královna se usmívala, v duchu děkovala přítelkyni Přírodě, že se o malou nezbednici postarala, a nedočkavým včelkám oznamovala, kdože se jim vrací zpět domů.

Když čmeláci Vojta a Jáchym přistáli na prahu úlu, Julka se celá třásla. Zimou i obavami, jak ji včelstvo po tom, co mu provedla, přijme.

Stála se sklopenou hlavou a neměla odvahu pohlédnout svým družkám do očí. Najednou ucítila, jak ji někdo hladí po rameni, po hlavičce, po křidélkách, cítila podle vůně včel, jak se u ní střídají, jedna jí dokonce přinesla deku, jiná plecháček s mátovým čajem se lžičkou medu. Pak ji společně chytily pod křídly a odváděly do postýlky, kterou už pro Julku měly připravenou. Včelka samou vděčností nemohla ani mluvit. Ještě se otočila přes rameno a hlasitě zavolala:

„Jáchyme, Vojto, nikdy nezapomenu, jak jste mi pomohli!“

Čmeláci jí zamávali, pokývali hlavičkami na pozdrav a přitom trochu nevěřičně pokukovali po včelí královně.

„Copak, naši stateční zachránci?“ usmívala se královna.

„Nooo, je pro nás trochu překvápko, že Julka nedostala za ty své lumpárny pořádně vyhubováno. Jasně že každý někdy udělá chybu, to my moc dobře víme, ale za takovou nepěknou věc tak hezké přijetí?“

Královna se shovívavě pousmála a odpověděla:

„Julka si sama přichystala ten největší trest. Prázdnotu a samotu v srdci. A kdo jiný než rodina může její srdíčko zpět láskou a pokorou naplnit?“

50

Když se Julka pořádně vyspala a odpočinula si, zatancovala královně a přítelkyním ten nejkrásnější včelí tanec, jenž je dovedl na louku plnou rozkvetlých květin. A královna? Ta si ještě víc uvědomila, jak je každá včelka jiná, a že kdo je jiný, není rozhodně horší. A že má v srdci dost místa pro každou tolik potřebnou včeličku.

“Co si myslíte o tom, jak příběh skončil? Poučila se včelka Julka?”

Reflexe:

V reflexy si žáci opět odpoví na otázky, které byly řečeny na začátku hodiny.

“Je v pořádku chtít být nejlepší, když to škodí ostatním?”

Hlubší reflexe proběhne v rámci třídnické hodiny, kdy žáci budou vztahovat příběh na jejich třídu.

Zdroj: Rusnáková O. *Zachumlej se, pohádka začíná*. Praha: Pointa, 2023.

Námět na využití při třídnické hodině

Téma: Velká soutěživost/odlišnost

Název aktivity: Skupinový plakát s uvědoměním

Cíl:

Žák rozezná, kdy se jedná o zdravou soutěživost a kdy ne.

Žák respektuje, že každý vyniká v něčem jiném a každý je jiný je to v pořádku.

Žák spolupracuje ve skupině a uvědomuje si důležitost všech.

Postup:

S žáky se vrátíme k příběhu, který jsme společně četli. Učitel předem vybere pár příkladů z krabice, do které žáci psali, v čem chtějí být první. Učitel vybere takové, které nijak neškodí druhým a jsou v pořádku. Dále vymyslí sám takové, které v krabici nebyly a škodí ostatním. Nepoužije ty, které žáci psaly, kdyby se rozhodl je někdo komentovat, aby to nikomu neublížilo.

Žáci budou sami říkat, jestli je v pořádku chtít být první v těch věcech, které si přečteme. “Každý člověk na této planetě má určitou přednost, něco, v čem je nejlepší. Pokud tím neublíží ostatním, je v naprostém pořádku být první. Může pak totiž inspirovat ostatní. V čem býváš většinou první ty? Co je tvoje přednost a jde ti dobře? Co je tvá silná stránka?” Žáci napíší na papírek, co jim jde, můžou sdílet, když budou chtít.

“Královna v našem příběhu byla velmi laskavá a chápavá. Máš ve svém životě taky nějakou královnu či krále, který tě chápe a podporuje, i když provedeš nějakou lumpárnu?” Děti se můžou pobavit ve dvojicích a kdo bude chtít, může pak sdílet se třídou.

Žáky rozdělíme do skupinek po třech a každá skupinka dostane papír. Každý žák ve skupince si vylosuje svoji roli. Jeden bude spisovatel, druhý bude malíř a třetí bude básník. Skupinka bude mít za úkol vytvořit plakát o tom, co se z příběhu naučili a co je důležité si odnést. Spisovatel napíše to, na čem se skupinka dohodla, malíř nakreslí obrázky a básník sepíše krátkou básničku o tom, co si z příběhu odnesli. Ve skupině si mohou pomáhat při inspiraci a vymýšlení. Následně se budeme ptát na otázky.

“Jak se vám pracovalo ve skupince? Dokázali byste vytvořit plakát, kdybyste neměli u sebe ostatní spolužáky s jejich rolí a mohli vykonávat jen tu svou? Byl každý s jinou rolí užitečný?”

Reflexe/sebereflexe:

Co vám pomohlo si uvědomit, že není potřeba být ve všem nejlepší?

Kdy se cítíte dobře, když nevyhráváte?

Co je pro vás důležitější než to být "první"?